

Hjørte fra den forskjellige Opfattelse af Begrebet „Bondejord“, da kan jeg hertil kun svare, at min Opfattelse heraf er den, som jeg nødvendigvis maa holde mig til, nemlig den i Lovgivningen hjemlede. Lovgivningen har netop fra gammel Tid ved Siden af sin almindelige Anerkjendelse af, at Bondejorden skulde bruges paa en særegen Maade, tillige anerkjendt, at der under visse bestemte Betingelser kunde paa forskjellig Maade ske en Afvigelse herfra; saaledes er Begrebet opfattet i Lovgivningen og det er den gjældende Lovgivnings Begreb, jeg maa holde mig til. Administrations Opfattelse af Begreberne maa nødvendigvis holde sig til Lovgivningens Opfattelse, og Lovgivningen anerkjender netop, at der kan finde en saadan Undtagelse Sted som den, der her er Spørgsmaal om nu at have.

Hvorfor jeg imidlertid nærmest har taget Ordet, er for at anskueliggjøre, hvad jeg ikke troede kunde være tvivlsomt, at det nemlig har sin Betydning, om en Lov griber ind i bestaaende Contractforhold, stiftede i Henhold til de gjældende Love, eller ikke. Spørgsmaalet kan ikke være, om der aldrig skal kunne gives en ny Lov, som rammer et Contractforhold, der er stiftet under den ældre Lovs Værn, eller om man paa den anden Side ved Lovgivningsmagtens Udøvelse skal være aldeles ligegyldig ved, om saadanne ældre Contractforhold blive rammede af en ny Lov. Hverken det ene eller det andet Extrem er holdbart. Den ærede Rigsdagsmand var meget nær ved den sidste Anskuelse, idet han nemlig sagde, at ethvert saadant Contractforhold blot i den Forstand indgaaes i Henhold til den bestaaende Lovgivning, at det skeer med Bevidsthed om dens Foranderlighed, altsaa saalænge den ei er forandret, saa at der ved Spørgsmaal om, hvorvidt Lovgivningen bør forandres, paa ingen Maade skulde tages noget Hensyn til de under den ældre Lovs Herredømme stiftede Retsforhold; men det er en Anskuelse, som jeg aldeles ikke kan billige. Det er meget let saaledes, om jeg maa bruge det Udtryk, at overhugge Knuden, ved, som den ærede Rigsdagsmand, at sige, at det er fuldkommen ligegyldigt, under hvilken Lov en Contract er stiftet,

og at naar Lovgivningen forandres, saa er det ikke Andet, end hvad de Paagjældende maatte være forberedte paa. — De, der gaae til det modsatte Extrem, tage Sagen ligesaa let og ligesaa eenfaldigt, naar de sige: naar en Contract er indgaaet under en gjældende Lovs Beskyttelse, saa er den derved erhvervede Retsaldeles urørlig, at røre ved den er en Retsfrænkelse. — ja man er endogsaa ved en Forvirring i Begrebet gaaet saa vidt, at man har sagt, at det er et Indgreb i Eiendomsretten, dersom nogen Lov gjør en Forandring i et i Henhold til en tidligere Lovgivning stiftet Contractforhold. — Sandheden er hverken ved det ene eller det andet Extrem. Det hører netop ved Lovgivningsmagtens Udøvelse til de aller vanskeligste Spørgsmaal at drage den rette Grændse i saa Henseende. Der er visse forbigaende Retsforhold, Forhold, som hurtigt forsvinde, og som ikke let ville rammes af en ny Lov; der er derimod Forhold af en væsentlig vedvarende Charakter, som f. Ex. Fæsteforholdet; der er det mindst Overbeviisning, at man ikke kan nægte, at de indgaaede Fæstcontracter virkelig ere stiftede under de bestaaende Loves Beskyttelse, og at det bliver et alvorligt Spørgsmaal, om Lovgivningsmagten vil — at den er formel berettiget dertil, kan der her ikke være Spørgsmaal om — finde det forsvarligt, finde det retfærdigt, ad Lovgivningsveien, uden ganske særegne tvingende Grunde, at gribe ind i et Forhold, som nu engang er blevet stiftet ligesom under Lovgivningens Beskyttelse. Det er vistnok snarest denne Grundanskuelse, som gjør, at jeg i saadanne Sager ingenlunde let kan enes med den ærede Rigsdagsmand, som stiller sig paa et saa ekstremt Standpunkt.

**Alberti:** Jeg kan ikke fatte, hvorledes der i Contractsfriheden skulde ligge en Hindring imod at gaae ind paa det Forslag, der her ligger for. Jeg troer, at vor Landbolovgivning er aldeles positiv og at Contractsfriheden i den er aldeles vejet tilbage i over hundrede Aar ligeoverfor det som Lov Vedtagne, ligeoverfor det, der er udgaaet som Lov. Naar den høitærede Minister tidligere har sagt, at Loven af 8 Juni 1787 om Jords Indtagelse